

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie (DK)

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 29. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540297770384/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

den smukke Grund-Sætning, at det gode var umueligt og det onde uundgaeligt paa Jorden –

Ligesom en gjerrigs Capital føder andre Capitaler af sig, som gjør ham gjerrigere endnu, saaledes maatte denne Fordom nødvendig blive Moder til mange Omstændigheder, der bestyrkede den. – Da Christian var udlært paa at finde Daarligheder overalt, saa kunde han naturlig nok ikke andet end finde, at de Skole-Bøger, som Herr Misocosmus lod ham lære saa mechanic, og i særdeleshed de latinske libri memoriales, Thesaurer Vestibuler og Anthologier var reent splittergalne – Han lod sig mærke dermed for sin Conrector, og denne svarede ham kort og got, at han var en Nar der ikke forstod det; og at disse Bøger, skjønt kun per Accidens, var indrettede fornuftige nok til at give hans Hukommelse saameget at bestille, at han i den Tid ikke kunde tænke, og folgelig ikke heller finde paa nye Daarligheder. – Han begyndte nu at lære dem for Alvor, og fandt efterhaanden meer og meer Smag i Sprogets i sær i de Ciceronianske Skjønheder, ligesom han fattede dem bedre – Han lod sig forstaae dermed, og man svarte ham, at han var en Dosmer, der langtfra ikke maatte bilde sig ind, at komme nogentid til at tale saa zirlig Latin, som Cicero; og at han og alle de var Narre der tragtede derefter, da det var meer end nok naar man vidste saa meget af et dødt Sprog, som det Latinske, at man kunde forstaae det man læste, og høyt gjøre sig saa forstaaelig deri, som en Polack. – Han vovede, at spørge, hvorfor han da skulde lære saa mange Regler – – – Fordi han skulde lære dem, og fordi han kunde ikke komme frem i Verden, uden at være ligesaa naragtig, som alle hans Brødre. Dersom man ikke vidste, hvad Modsigelses Aand kan udrette, skulde man holde det for umueligt at en Conrector, hvis største, hvis eneste Styrke bestod i Sprogene, kunde domme saaledes. – Men de, som veed det vil just finde Grunden dertil i denne Styrke – Den snue Christian mærkede snart, at dersom Herr Misocosmus skulde rose nogen, saa var det de Latinske Authorer – Dette forforte ham til at ytre sig med sit Bifald – Og da fik han først at vide, at Salustius var en affectert Nar i Preusisk Uniform, og Cicero en efter det Pariser Til-Snit, at Plinius var for fuld af Blomster, og Curtius af Sminke – Grækerne gik det ikke bedre – Da vor Christian efter nogle Aars Forløb begyndte at forstaae dem, var han Vidne til en Samtale, imellem, sin Lærere og Rector Geb-Recht om Homer og hans

Efter-Mænd, der sætter den førstes Tænkemaade i et fuldkommet Lys

»Homer, sagde Herr Misocosmus var uden Tvivl Poët efter Ordets egentlige Bemærkelse – en Skabere –«

De har Ret – Hans ypperlige Lignelser viser i sær hvormeget han havde lært af Naturens Mestere –

»Paa Lignelser har han været meget færtig – Han igjentager sig selv, hvert Øyeblik« –

Perrault har med Grund anmærket det samme – og

»Perrault var en Nar, min Herre, som havde satt sig for at laste Homer – Han betænkte ikke, at Naturen dengang var meer enfoldig, og mindre rig paa Originaler at efterligne, end den er nu –«

Hvad denne Anmærkning angaaer er jeg fuldkommen enig med Dem og Despreaux –

»Boileau Despreaux dømte alt for partiisk om Homer til at han burde anføres. – Han dømte dem til Strikken, der fandt Feyl hos en Digter, der har dem saa store, at hans Tids-Alder allene kan undskylde dem. –

Terrasson sætter ham endog under Chapelain, og – –

»Terrasson forstaaer ham ikke, saa god Græker, som han og kan være. – Det er bedrøveligt, at de vil dømme om Digtere, der ikke kan forestille sig Billeder af Naturen, der seer anderledes ud, end dem, de har for Øynene« –

De Franske kan ikke forestille sig at et Sprog kan være naturligt, som ikke er yderlig fiint, kjælent, og fuldt af Sentiments –

»Fiint, siger De – De vil dog vel aldrig negte, at om Homer havde været en Bocotier, han endnu havde været for grov.« o.s.v.

Det vilde blive uendeligt at følge med Herr Misocosmus i alle hans Critiquer over de Mænd, som Verden har været enig i, at kalde lærde og store – Man kan desuden let slutte sig til, hvad han maatte dømme om de nyere, naar han fandt saa mange Feyl hos de gamle; ligesom man kan giette sig til, hvor slet han maae have behandlet Mestrene i de speculative Videnskaber, da han saalidet skaanedes Sprogenes Helte; hvad de danske Mikkler kunde vente sig, naar de latinske Jürgener selv maatte staae Skoele-Ret. – Naturligviis kunde saa besynderlig en Pedant ikke indprænte sin Lærling nogen Høygættelse for Videnskaberne eller nogen Lyst til dem – Den lille Christian troede at han meget leitere og mageligere kunde blive en Nar end ved at fylde sit